

Stoppa skolpengen till vinstdrivna aktiebolag

Debattartikel av Stefan de Vylder publicerad i Aftonbladet den 23 september 2017

Nationalekonom: Regeringens vinsttak löser inga problem utan skapar bara nya

En stor majoritet av befolkningen, men en minoritet av våra riksdagsledamöter, anser att något måste göras för att minska vinstmotivets roll i välfärden, skriver Stefan de Vylder.

DEBATT. Chile och Sverige är de enda två länder i världen som tillåter obegränsade vinstuttag ur skolor som helt eller delvis lever på skattemedel. En skillnad är dock att chilenska privatskolor kostar pengar för familjerna.

Någon motsvarighet till en hundraprocentig skattefinansiering liknande den svenska skolpengen finns inte, men om de privata skolorna uppfyller vissa krav kan de subventioneras. Sverige har blivit extremt. Extremt i fråga om offentlig finansiering av vinstdrivande skolföretag.

Och extremt, om vi ska tro Pisa, bland OECD-länder vad gäller växande kunskapsklyftor. Det är lätt att förstå varför inget annat land har övervägt att kopiera oss.

Den enda ledande politiker som jag har hört uttrycka sympati för den svenska skolmodellen är Donald Trumps utbildningsminister.

Det faktum att aktiebolag driver företag inom skola, vård och omsorg medför med nödvändighet att vinstmotivet spelar en allt större roll inom välfärdssektorn. Resultatet blir ökad segregering: privatskolor i välbeställda områden med mindre resurskrävande elever, nyetableringar av vårdcentraler där kunderna inte är alltför vårdkrävande och äldreboenden för pensionärer med gott om pengar. Samt en ständig press nedåt på kostnaderna, som till övervägande del består av personalens löner.

En stor majoritet av befolkningen, men en minoritet av våra riksdagsledamöter, anser att något måste göras för att minska vinstmotivets roll i välfärden.

Ett förslag, baserat på Ilmar Reepalus uppmärksammade utredning "Ordning och reda i välfärden", är att den maximala avkastningen för bolag inom skola och omsorg ska begränsas till en viss procent av det man kallar "operativt kapital", som enklast kan beskrivas som vissa tillgångar minus likvida medel och övriga finansiella tillgångar.

Operativt kapital är ett godtyckligt begrepp som innefattar hardware: byggnader, maskiner, utrustning, med mera. Men inte den mjukvara som är viktigast inom hela tjänstesektorn: människor, och människors idéer och kunskaper.

Att mäta vinsten som procent av det operativa kapitalet är slår hårt mot personalintensiva verksamheter och öppnar för ett omfattande trixande. Ett företag som äger skolan man driver får ett stort operativt kapital jämfört med det bolag som hyr lokalerna. Inom branscher som omsorg och personlig assistans är det operativa kapitalet litet, och nästan alla kostnader löner. Om ett bolag köper fastigheter, maskiner och annan utrustning och drar ned på personalen ökar det sitt operativa kapital, och därmed rätten till höjt vinstuttag.

De aktiebolag som har räntesnurror i skatteparadis, eller som startar dotterbolag som säljer dyra tjänster till moderbolaget, har redan i dag en konkurrensfördel gentemot

hederliga konkurrenter. Kooperativ, stiftelser eller idéburna organisationer kan inte skatteplanera på samma sätt.

Konkurrens kan vara bra. Men den snedvrids av aktiebolag som strävar efter maximal vinst och som lätt kan skatteplanera. Än värre blir snedvridningen om kapitalintensiva företag gynnas på bekostnad av personalintensiva.

Vinster kan också vara bra. Om de är ett resultat av välskötta huvudmän som plöjer ned överskotten i framtida investeringar. I fler jobb, bättre utrustning eller mer kompetent personal.

Det är, som nationalekonomen Anne-Marie Pålsson ofta understrukt, inte vinster i sig som är problemet. Det är vinstmotivet, som aktiebolag enligt aktiebolagslagen måste drivas av, man måste komma åt. Aktiebolag måste i första hand tjäna sina ägares krav på aktieutdelning, inte sina kunder eller anställda.

Att införa ett vinsttak relaterat till välfärdsbolagens operativa kapital löser inga problem utan skapar bara nya. Ett stopp för vinstjakten i välfärden kräver ett ifrågasättande av aktiebolagsformen inom skola och omsorg. Ett beslut om att på sikt slopa skolpengen till vinstdrivna aktiebolag vore ett bra första steg.

Stefan de Vylder